

EDİTÖRDEN...

*Âlimin taş yasadı up toprak döşenmektür işi
Bâliş-i râhatta dâyim câhil ü nâdan yatur*

Hâletî

İmlâ meselesi, sadece günümüzde halletmeye çalıştığımız bir müşkül olmayıp muhtemelen yazılı eserler vermeye başladığımız ilk dönemlerden başlayarak bilhassa Arap harfleri ile eserler kaleme aldığımız yaklaşık bin yıllık uzun dönemde pek çok cephesiyle karşımıza çıkan bir hayli karmaşık bir meseledir. Esasında dil gibi canlı ve kolay zaptedilemez bir varlığın, elifba veya alfabe dediğimiz muhafazakâr hüviyetteki sistem tarafından temsilinden başka bir şey olmayan imlâ, bu iki zıt yapının tabii mücadelesinden dolayı insanlar için önemli problemlere her zaman sebebiyet vermiştir.

Uzmanlık alanımız olan Eski (Klâsik) Türk Edebiyatının da en fazla zorlukla karşılaştığı alanlardan birisi ve belki birincisi imlâ ve ona dair güçlükler olmuştur. Eski harfli metinlerin Latin veya transkripsiyon harflerine nasıl aktarılacağı meselesi pek çok bilim adamı ve araştırmacıyı yıllardır meşgul etmiştir. Bilindiği üzere Klâsik Türk Edebiyatı sahasında imlâ meselesine bilimsel anlamda ilk kez yaklaşan ve çözüm önerileri getiren bilim adamı kıymetli hocamız Prof. Dr. İsmail Ünver'dir. Hocamızın özellikle "*Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler*" isimli makalesi, uzun müddet sadece Eski Türk Edebiyatı üzerinde çalışmalar yapan bilim adamlarının değil, Türkiye'de Türklük bilimi ile uğraşan hemen her kesimin temel başvuru kaynağı olmuştur. Birtakım önerilerden oluşan bu değerli yazı tabii ki imlâ meselesini tamamıyla halletme iddiasında da değildi. Hocamızın da etraflı bir şekilde temas ettiği imlâyâ dair müşküller her geçen gün pek çok sebepten dolayı ya çeşitlenmekte veya birtakım şahsî, rastgele, tutarsız tavırlardan dolayı gitgide içinden çıkılmaz bir hâl almakta idi. Bu yazının yayınlanmasından günümüze on beş yıldan fazla bir zaman geçtiği için, imlâ meselesinin yeniden tartışılması ve bu hususta özel ve bilimsel bir toplantı yapılması ihtiyacı ne zamandır kendini hissettirmekte idi. Bu ihtiyaçtan hareketle 15-16 Mayıs 2008 tarihlerinde Kayseri'de Erciyes Üniversitesi Klâsik Türk Edebiyatı Topluluğu çatısı altında Prof. Dr. İsmail ÜNVER adına *II. Klâsik Türk Edebiyatı Sempozyumunu* düzenledik. Bu sempozyumda Eski Türk Edebiyatı ağırlıklı olmak üzere Türk Dili, Türk Halk Edebiyatı ve Yeni Türk Edebiyatı alanlarından otuz civarında tebliğ sunuldu. Günümüze kadar imlâ meselesi hususunda dikkat çekilmeyen pek çok husus bu vesile ile bilim dünyasının dikkatlerine arz edildi; bu meseleler üzerinde iki gün boyunca çeşitli tartışmalar yapıldı. Bu tartışmalar neticesinde İsmail Ünver Bey'in de dikkat çektiği üzere Arapça ve Farsça kelimelerin imlâda önemli problemlere sebep olduğu teyit edildi. Bunun yanı sıra Türkçe kelimelerin imlâsının genellikle göz ardı edildiği vurgulandı. Bu bâbda Farsça terkiplerin *hemze-i vaşl*, *şıla-i rahm*, *hazîne-i 'âmire*, *ka'ide-i lâzime*, *edâ'-i namâz*, *haṭâ'-i fâhiş* örnekleri yerine *hemze-yi vaşl*, *şıla-yı rahm*, *hazîne-yi 'âmire*, *ka'ide-yi lâzime*, *edâ-yı namâz*, *haṭâ-yı fâhiş* şeklinde yazılması gerektiği; *beḳâ'î*, *nevâ'î*, *kâ'in* imlâları yerine de *beḳâyî*, *nevâyî*, *kâyin* şekillerinin kabul edilmesi gerektiği görüşü ağır basmıştır.

Bu sempozyumda sunulan tebliğler esas alınmak kaydı ile üzerine yeni yazılar da eklenerek Türkoloji Araştırmaları Dergisi (Turkish Studies) bünyesinde bir imlâ özel sayısı yayımlanması da bilim dünyasının dikkatine böylesine mühim bir meselenin arz edilmesi açısından ayrıca önem taşımaktadır. Bu yolla bu mesele ve meselenin çözümüne dair elde edilen bilgiler, sadece Türkiyedeki Türkologların değil, uluslararası düzeyde de Türkolojiye gönül vermiş olanların dikkatine ve istifadesine sunulmuş olacaktır.

Bu sayıda 23'ü Eski (Klâsik) Türk Edebiyatı, 12'si Eski ve Yeni Türk Dili, 2'si Yeni Türk Edebiyatı, 1'i Türk Halk Edebiyatı ve 1'i de Türk Dünyası ile alakalı olmak üzere imlâ

ile ilgili 39 bilimsel yazı bulunmaktadır. Ayrıca İsmail Ünver Bey'in özel izni ile, imlâ ile ilgili iki yazısı da bu sayıda yer almaktadır.

İmlâ meselesinin etraflı bir şekilde halli takdir edileceği üzere tamamen mümkün değildir. Geçmişe yönelik imlâ tartışmalarında aruz, belâgat, şerh, sözlük ve gramer ilimlerine dair, bugün fazlaca çalışılmamış alanlardaki eserlerin hatırı sayılır bir katkısı olacaktır. Bu sebeple öncelikle Arap harflerinden Latin harflerine aktarım noktasında sağlanan birliğin ardından Latin harfleri ile alâkalı kısma geçilmesi gerektiği hepimizin malumudur. Günümüze dair imlâ meselesinin halli ise çoğu bilim adamı ve aydınının kabul ettiği üzere, bir müessesenin veya bir gurup insanın sorumlu tutulup çözebileceği bir mesele değil, yazı ile hemhâl olan hemen hemen her bilim dalının ve temsilcilerinin ittifakı ile belki bir nebze çözülebilecek bir problem olarak görünmektedir. Hele hele birkaç yılda bir değişen, hazırlayanların bile imlâyaya dair mantık yürütmekte ve bunları izahta her seferinde âciz kaldıkları bir birini nakz eden kılavuzlarla ancak kargaşanın hükmünü pekiştirmeye katkıda bulunabildiğimiz de acı bir gerçektir. Düzenlemiş olduğumuz sempozyum ve elinizdeki bu özel sayı, yeni ve daha geniş katılımlı bir imlâ sempozyumunun da gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Bu vesile ile başta, Prof. Dr. İsmail ÜNVER adına düzenlenmiş olan *II. Klâsik Türk Edebiyatı (İmlâ) Sempozyumuna* katkıda bulunan kıymetli bilim adamları ile genç, gayretli ve değerli meslektaşlarımız Arş. Gör. Abdülkadir Dağlar, Arş. Gör. Kezban Paksoy ile Okutman Zehra Gümüş'e; ayrıca bu sayının çıkması hususunda gösterdikleri her türlü takdire şâyan özel gayretleri için kıymetli arkadaşlarımız Doç. Dr. Mehmet Dursun Erdem ile doktora talebemiz Sibel Üst Hanımefendiye teşekkürlerimizi; imlâ meselesine ciddî manada ilk kez temas edip yıllarca bizlere rehberlik eden, günümüz müşküllerine dair de hâlâ yol gösterici olan çok kıymetli hocamız Prof. Dr. İsmail Ünver Beyefendiye şükranlarımızı arz ediyoruz.

Yenişehirli Avnî'nin "*Sanman ki taleb-i devlet ü câh etmege geldik / Biz âleme bir yâr için âh etmege geldik*" beytinde ifade ettiği üzere, bu meseleye dair dikkatlerimizin altında ne devlet ne de câh kaygısı bulunmaktadır. "Bilmek azap verir" kavlince tek âhımız/azâbımız bir elifin derdidir.

Misafir Editör
Prof. Dr. Atabey KILIÇ